

Το Εύλογον

toevlogon.ntua.gr

**ΤΑ ΜΝΗΜΕΙΑ ΜΑΣ
ΜΙΛΟΥΝ**

**THE MONUMENTS
SPEAK THEIR STORIES
TO US**

Τα Μνημεία μάς μιλούν

Η Ορθόδοξος Ακαδημία Κρήτης (ΟΑΚ) συμμετείχε ενεργά στο καινοτόμο έργο «Το Εύλογον», μία εμβληματική πρωτοβουλία που υλοποιείται με τη στήριξη του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης, μέσω της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Καινοτομίας του Υπουργείου Ανάπτυξης. Το έργο αυτό, υπό τον πλήρη τίτλο «Πρότυπη Διεπιστημονική Ανάπτυξη και Μεταφορά Τεχνογνωσίας και Συνεργασίας στην Αποκατάσταση Εμβληματικών Μνημείων και Ανάδειξη Αξιών του Χριστιανισμού σε Διάλογο με την Κοινωνία», φέρει στο επίκεντρο τη διασύνδεση της επιστήμης, της κοινωνίας και της πολιτιστικής κληρονομιάς, με στόχο την αποκατάσταση σημαντικών χριστιανικών μνημείων και την ανάδειξη των αξιών του Χριστιανισμού μέσα από μία διεπιστημονική και ολιστική προσέγγιση. Το ανά χείρας έργο, το οποίο μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως οδηγός από εκπαιδευτικούς και μαθητές για την ανακάλυψη της ιστορικής σημασίας και της ομορφιάς των χριστιανικών μνημείων της περιοχής των Χανίων αποτελεί μία πρώτη προσέγγιση ενός διαλόγου των μικρών και μεγάλων με τα ιστορικά μνημεία του Νομού Χανίων. Η ΟΑΚ συνεισφέρει με την εμπειρία και την πνευματική της προσφορά στο διάλογο, ενισχύοντας τη σύνδεση του πολιτισμού με τις τοπικές κοινωνίες και την εκπαίδευση, προωθώντας ταυτόχρονα την ανάγκη διατήρησης της πολιτιστικής ταυτότητας. Με τον τρόπο αυτόν αναδεικνύεται η σημασία των μνημείων και η προστασία τους, καθώς και η ενίσχυση του διαλόγου μεταξύ Επιστήμης και Κοινωνίας.

Ευχαριστούμε θερμά την Ομότιμη Καθηγήτρια του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου κα Τώνια Μοροπούλου για την υλοποίηση του παραπάνω Προγράμματος, την Δρ Αργυρώ Λουλαδάκη, εκπαιδευτικό καθώς και την κα Ζωή Τζιάμη για την επιμέλεια και τη μετάφραση των κειμένων, στο πλαίσιο των εκπαιδευτικών δράσεων του Ιδρύματος (2025-2026).

Δρ Κωνσταντίνος Β. Ζορμπάς
Γενικός Διευθυντής της ΟΑΚ

The monuments speak their stories to us

The Orthodox Academy of Crete (OAC) actively participated in the innovative project “To Evlogon”, a landmark initiative implemented with the support of the National Development Program through the General Secretariat for Research and Innovation of the Ministry of Development. This project, under its full title “Model Interdisciplinary Development and Transfer of Know How and Cooperation in the Restoration of Emblematic Monuments and the Promotion of the Values of Christianity in Dialogue with Society”, focuses on the interconnection of science, society and cultural heritage, aiming at the restoration of important Christian monuments and the promotion of the values of Christianity through an interdisciplinary and holistic approach.

The present work, which can be used as a guide by teachers and students for the discovery of the historical significance and beauty of the Christian monuments in the region of Chania, constitutes an initial attempt to foster a dialogue between young and old with the historical monuments of the Prefecture of Chania. The OAC contributes with its experience and spiritual offering to this dialogue, strengthening the link between culture, local communities and education, while at the same time promoting the need to preserve cultural identity. In this way, the importance of the monuments and their protection is highlighted, as well as the enhancement of dialogue between Science and Society.

We express our heartfelt thanks to Professor Emerita Ms. Tonia Moropoulou of the National Technical University of Athens for the implementation of the above Program, to Dr. Argyro Louladaki, educator, as well as to Ms. Zoi Tziami for the editing and translation of the texts, within the framework of the educational activities of the Foundation (2025-2026).

Dr Konstantinos Zorbas
General Director of OAC

Καλώς ήρθατε, νεαροί εξερευνητές!

Καλώς ήρθατε στα Χανιά, την πόλη των ιστοριών, των καμπαναριών και του χρυσού φωτός! Δεν είναι ένα συνηθισμένο μέρος — είναι ένας μαγικός χάρτης του χρόνου, όπου εκκλησίες, παρεκκλήσια και μοναστήρια ψιθυρίζουν αρχαία μυστικά.

Εδώ δεν υπάρχουν ρολόγια ούτε στάσεις· κάθε εκκλησία ψιθυρίζει μια ιστορία. Θα περπατήσετε στα μονοπάτια των Αγίων, θα δείτε πώς το φως ζωγραφίζει τους τοίχους και θα ανακαλύψετε ότι η πίστη είναι μια περιπέτεια φαντασίας και καλοσύνης.

Είστε έτοιμοι να γίνετε χρονοταξιδιώτες των μνημείων και να ανακαλύψετε τα μυστήριά τους; Ας ξεκινήσουμε!

Προσπαθήστε να ακούσετε τις λέξεις που σας ψιθυρίζουν, παρακολουθείστε τα βλέμματα των Αγίων, μάθετε μιλώντας με την ιστορία. Μην διστάσετε να ρωτήσετε, ανοίξτε ένα διάλογο μαζί τους.

1. **Άγιος Νικόλαος Σπλάντζια**
Ο Πύργος με τις Δύο Ψυχές

σελ. 6

2. **Μονή Αγίας Τριάδας**
Γη και Ουρανός σε Αρμονία

σελ. 8

3. **Μονή Γουβερνέτου**
Η Σιωπή των Βράχων

σελ. 10

4. **Άγιος Ιωάννης Μαραθοκεφάλα**
Σπήλαιο του Φωτός

σελ. 13

5. **Επισκοπή Ροτόντα**
Ο Κύκλος του Ουρανού

σελ. 16

Η Εκκλησία του Αγίου Νικολάου

Ο Πύργος με τις δύο ψυχές

📍 Πλατεία Σπλάντζα, Χανιά, Κρήτη

▪ Ελληνική Ορθόδοξη

▪ Έχει τόσο καμπαναριό όσο και μιναρέ!

Μια γρήγορη ματιά στο παρελθόν

1320 μ.Χ. Χτίστηκε από Δομινικανούς μοναχούς ως καθολική εκκλησία.

1600 μ.Χ. Μετατράπηκε σε τζαμί με το όνομα Τζαμί Χούνκαρ.

1918 μ.Χ. Έγινε και πάλι ορθόδοξη εκκλησία όταν η Κρήτη εντάχθηκε στην Ελλάδα.

Ενδιαφέρον γεγονός:

Είναι το μοναδικό κτίριο στην Ελλάδα που διαθέτει καμπαναριό και μιναρέ! Κοιτάξτε ψηλά – μπορείτε να δείτε και τα δύο να υψώνονται προς τον γαλάζιο κρητικό ουρανό.

Πώς μοιάζει

Η εκκλησία είναι μια βασιλική – μακρόστενη, φωτεινή και γεμάτη καμάρες. Ο ψηλός μιναρές έχει ύψος 36 μέτρα, ενώ το καμπαναριό χτυπά για την προσευχή. Πριν από πολύ καιρό, η διπλανή αυλή ήταν χώρος ταφής για σημαντικά πρόσωπα. Σήμερα, είναι ένα ήσυχο μέρος για να ξεκουραστεί κανείς και να σκεφτεί την ιστορία ως παρελθόν και ως μέλλον.

Όταν επισκέπτεστε

- Εντοπίστε το μιναρέ και το καμπαναριό.
- Ακούστε τις καμπάνες της εκκλησίας.
- Φανταστείτε πόσο διαφορετικό ήταν το κτίριο πριν από 400 χρόνια!

Γιατί πρέπει να το επισκεφθείτε

Η επίσκεψη στην εκκλησία του Αγίου Νικολάου είναι σαν μια βόλτα στην ιστορία! Μπορείτε να δείτε πώς διαφορετικές κουλτούρες – βενετσιάνικη, τουρκική και ελληνική – έχουν αφήσει το στίγμα τους σε αυτό το εκπληκτικό κτίριο. Μην ξεχάσετε να κοιτάξετε ψηλά το καμπαναριό και το μιναρέ – δεν θα τα δείτε πουθενά αλλού στην Ελλάδα!

Ερωτήματα / Δραστηριότητες

1. Τι είναι αυτό που καθιστά την Εκκλησία του Αγίου Νικολάου στην Πλατεία Σπλάντζα μοναδική;
2. Τι αξίζει να προσέξετε όταν επισκεφτείτε την Εκκλησία του Αγίου Νικολάου στην Πλατεία Σπλάντζα;
3. Τι μας λέγει ο Πλάτανος της πλατείας;
4. Μπορείτε να κάνετε ένα διάλογο με ένα μουσουλμάνο και ένα χριστιανό της εποχής;
5. Ποια υλικά έχουν χρησιμοποιηθεί στην οικοδόμηση της Εκκλησίας του Αγίου Νικολάου;

Το Μοναστήρι της Αγίας Τριάδας

Ο Κήπος της Ειρήνης

Το εκπληκτικό μοναστήρι της Αγίας Τριάδας Τζαγκαρόλων. Καλώς ήρθατε σε ένα από τα ομορφότερα μοναστήρια της Κρήτης!

Πού βρίσκεται; Σε ένα ήσυχο χωριό που ονομάζεται Μαράθι, στη χερσόνησο Ακρωτήρι, περίπου 15 χλμ. από την πόλη των Χανίων. Περιβάλλεται από ελαιόδεντρα, αμπέλωνες και λουλούδια. Θα μυρίσετε τα βότανα και θα ακούσετε τα πουλιά να κελαηδούν!

Ένα μοναστήρι με ένα μεγάλο όνειρο

Πάνω από 400 χρόνια πριν, δύο έξυπνοι αδελφοί — ο **Ιερεμίας και ο Λαυρέντιος Τζαγκαρόλης** — ονειρεύονταν να χτίσουν ένα όμορφο μοναστήρι. Ο αδελφός Ιερεμίας το σχεδίασε ο ίδιος! Μετά το θάνατό του, ο αδελφός του συνέχισε το όνειρο.

Αλλά τότε ήρθαν τα προβλήματα — οι Οθωμανοί στρατιώτες σταμάτησαν την κατασκευή το 1645 και αργότερα η εκκλησία καταστράφηκε από πυρκαγιά κατά τη διάρκεια του αγώνα της Ελλάδας για την ελευθερία. Μήπως οι μοναχοί τα παράτησαν; Όχι! Το ξαναέχτισαν και το 1836 η εκκλησία ήταν έτοιμη, με το ψηλό καμπαναριό να προστίθεται το 1864.

Επίσης, το Μοναστήρι της Αγίας Τριάδας των Τζαγκαρόλων (στο Ακρωτήρι Χανίων) λειτούργησε αρχικά ως οικοτροφείο από το 1833 και στη συνέχεια ως Ιεροδιδασκαλείο/Εκκλησιαστική Σχολή με την επίσημη μορφή θεολογικής/ιερατικής σχολής από το 1892 έως το 1905.

Περιπέτειες στο χρόνο

Η Αγία Τριάδα έχει ζήσει μερικές γενναίες στιγμές!

- Το 1896, μετατράπηκε σε νοσοκομείο για τους τοπικούς ήρωες κατά τη διάρκεια της Κρητικής Επανάστασης.
- Στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, τόσο οι Έλληνες όσο και οι Γερμανοί το χρησιμοποίησαν ως στρατόπεδο. Ωστόσο, πάντα επανέρχονταν οι μοναχοί πιο δυνατοί — σαν πραγματικοί ήρωες!

Τι να δείτε σήμερα

- Ανεβείτε τα μεγάλα πέτρινα σκαλοπάτια και περάστε από την τοξωτή πύλη με τα περίτεχνα ελληνικά και λατινικά γράμματα.
- Μπείτε στην ηλιόλουστη αυλή με λουλούδια – αναζητήστε βουκαμβίλιες και πικροδάφνες!
- Στο μέσο βρίσκεται η κύρια εκκλησία (Καθολικό) με τρεις θόλους. Στο εσωτερικό της θα δείτε ένα χρυσό ιερό ηλικίας σχεδόν 200 ετών και πολύχρωμες τοιχογραφίες του καλλιτέχνη Μερκούριου Σιγκάλα από τη Σαντορίνη!

Οι θησαυροί της ημέρας

Οι μοναχοί εξακολουθούν να ζουν εδώ και να κατασκευάζουν:

- Κρασί
- Ελαιόλαδο
- Μέλι
- Σαπούνι

Όλα παρασκευάζονται από βιολογικά συστατικά που καλλιεργούνται γύρω από το μοναστήρι. Μπορείτε να αγοράσετε μερικά και να πάρετε σπίτι ένα γλυκό σουβενίρ!

Ερωτήματα / Δραστηριότητες

1. Πώς συνδέεται το μοναστήρι της Αγίας Τριάδας με την Τοπική Ιστορία;
2. Τι μπορεί να δει και να θαυμάσει ο επισκέπτης στο μοναστήρι της Αγίας Τριάδας;
3. Πώς συνδέεται το μοναστήρι της Αγίας Τριάδας με την ιστορία της Παιδείας;
4. Ποια υλικά χρησιμοποιήθηκαν για την οικοδόμηση του Μοναστηριού της Αγίας Τριάδας;
5. Τι μπορεί να προσφέρει το Μοναστήρι στις ημέρες μας;

Το Μοναστήρι του Γουβερνέτου Η Σπηλιά των Θρύλων

Η μεγάλη περιπέτεια του Γιώργου στο μοναστήρι του Γουβερνέτου!

Γεια σας, μικροί ταξιδιώτες! Είμαι ο Γιώργος ο Ορειβάτης και σήμερα θα σας πάω σε μια καταπληκτική πεζοπορία σε ένα από τα παλαιότερα μοναστήρια της Κρήτης — το Μοναστήρι της Παναγίας των Αγγέλων, που ονομάζεται επίσης Μοναστήρι Γουβερνέτο!

Ένα φρούριο γεμάτο μουσικά

Στα βουνά Ακουδοβούνια, 260 μέτρα πάνω από τη θάλασσα, βρίσκεται ένα μεγάλο πέτρινο μοναστήρι που μοιάζει με κάστρο. Έχει τέσσερις ψηλούς πύργους που φυλάσσουν τις γωνίες του και ακόμη και μια ειδική τρύπα πάνω από την κεντρική πύλη — εκεί οι μοναχοί έριχναν βραστό λάδι για να τρομάξουν τους πειρατές! Πω πω!

Το μοναστήρι είναι πολύ παλιό — χρονολογείται από πριν το 1537! Χτίστηκε από μοναχούς που ήθελαν να ζήσουν ήσυχά και με ασφάλεια, αφού εγκατέλειψαν το παλιό τους παραθαλάσσιο σπίτι, το Μοναστήρι Καθολικό, επειδή οι πειρατές τους δημιουργούσαν συνεχώς προβλήματα. Αργότερα, το 1620, ένας έξιμνος ηγούμενος ονόματι **Ιερεμίας Τζαγκαρόλος** βοήθησε στην ανοικοδόμησή του.

Μια εκκλησία για τους αγγέλους

Στη μέση της αυλής θα βρείτε τη μεγάλη εκκλησία, Καθολικό. Έχει σχήμα σταυρού με τρούλο στην κορυφή και είναι γεμάτη με σκαλιστά διακοσμητικά στοιχεία και πέτρινες μάσκες που παρακολουθούν όλους όσους την επισκέπτονται. Είναι αφιερωμένη στην Παναγία, γι' αυτό οι άνθρωποι την αποκαλούν και Μονή της Παναγίας των Αγγέλων. Γύρω της υπάρχουν δωμάτια (κελιά) όπου ζούσαν οι μοναχοί, αποθήκες με καμπύλες οροφές, και ακόμη και μια παλιά τραπεζαρία με τεράστια τοξωτή οροφή όπου οι μοναχοί έτρωγαν όλοι μαζί.

Κοντά βρίσκονται δύο μικρότερα εκκλησάκια— το ένα για τους Δέκα Αγίους της Κρήτης και το άλλο για τον Άγιο Ιωάννη τον Ερημίτη, τον ήρωα της ιστορίας μας!

Η ιστορία του Αγίου Ιωάννη του Ερημίτη

Πριν από εκατοντάδες χρόνια, ο Άγιος Ιωάννης ζούσε μόνος του σε μια σπηλιά βαθιά μέσα στο φαράγγι Αυλάκι προσευχόμενος και βοηθώντας τους ανθρώπους. Δυστυχώς, μια μέρα ένας κυνηγός τον μπερδέψε με ζώο και τον πυροβόλησε με ένα βέλος. Αργότερα, οι άνθρωποι έχτισαν μοναστήρια για να τον τιμήσουν — μεταξύ των οποίων και το Γουβερνέτο!

Μπορείτε ακόμα να περπατήσετε στο αρχαίο πέτρινο μονοπάτι που χρησιμοποιούσαν οι μοναχοί. Θα σας οδηγήσει στο Σπήλαιο της Αρκούδας (Αρκουδόσπιλο)— όπου ένας τεράστιος βράχος μοιάζει με αρκούδα που προσεύχεται!

Ο μύθος λέει ότι μεταμορφώθηκε σε πέτρα ενώ υποκλινόταν στην Παναγία. Λίγο πιο κάτω, θα φτάσετε στα ερείπια του παλιού μοναστηριού Καθολικού και στο σπήλαιο του Αγίου Ιωάννη του Ερημίτη, όπου λέγεται ότι πέθανε. Στο τέλος του μονοπατιού, το φαράγγι ανοίγει σε ένα μικρό φιόρδ με καταπράσινα νερά, όπου οι μοναχοί κάποτε έδεναν τις μικρές βάρκες τους.

Θησαυροί και ιστορίες

Στο μικρό μουσείο υπάρχουν όμορφες εικόνες και ιερά κειμήλια που σώθηκαν από πυρκαγιές και επιθέσεις, όπως ένας πίνακας του 15ου αιώνα με την Παναγία Γλυκοφίλουσα και χρυσές πόρτες με χειροποίητα σχέδια από το 1500.

Μερικές εικόνες αφηγούνται εκπληκτικές ιστορίες από τη ζωή του Αγίου Ιωάννη και είναι ζωγραφισμένες σε ένα ιδιαίτερο κρητικό στυλ που δεν θα δείτε πουθενά αλλού!

Επίσκεψη στο Μοναστήρι

Το Γουβερνέτο εξακολουθεί να είναι ένα ενεργό μοναστήρι, που σημαίνει ότι οι μοναχοί ζουν και προσεύχονται εκεί μέχρι σήμερα. Ο τόπος είναι γαλήνιος, ήσυχος και γεμάτος ιστορία — ιδανικός για περιπετειώδεις εξερευνητές όπως εσείς!

Οι μοναχοί ζουν μια ήρεμη ζωή και ο καθένας υπηρετεί ένα ξεχωριστό διακόνημα. Για το λόγο αυτό πρέπει όταν επισκεπτόμαστε το μοναστήρι να σεβόμαστε τη ζωή τους.

Ερωτήματα / Δραστηριότητες

1. Γιατί το μοναστήρι του Γουβερνέτου μοιάζει με κάστρο;
2. Πώς συνδέεται το μοναστήρι του Γουβερνέτου με το βίο του Αγίου Ιωάννη του Ερημίτη;
3. Τι μπορεί να δει ο επισκέπτης στο Μουσείο του Μοναστηριού;
4. Τι διάλογο μπορεί να κάνει ένας επισκέπτης με το λιτό βίο ενός ερημίτη και το λιτό βίο ενός χριστιανού;
5. Πώς μας μιλούν όλα αυτά τα υπέροχα οικοδομήματα σήμερα;

Άγιος Ιωάννης της Μαραθοκεφάλας Σπήλαιο του Φωτός

Η μυστική σπηλιά του Αγίου Ιωάννη του Ερημίτη.

📍 Τοποθεσία: Μαραθοκεφάλα, κοντά στο χωριό Σπηλιά
25 χλμ. δυτικά των Χανίων, 3 χλμ. από το Κολουμπάρι
Περιοχή: Δυτική Κρήτη, Ελλάδα

Γιατί να επισκεφθείτε

Επειδή είναι ένα από τα πιο μυστηριώδη και μαγικά μέρη της Κρήτης! Κρυμμένο ανάμεσα σε καταπράσινους λόφους και ελαιόδεντρα, αυτό το σπήλαιο έχει αποτελέσει σπίτι, μυστικό σχολείο, εκκλησία και ακόμη και ιερή πηγή για χιλιάδες χρόνια!

Δεν είναι απλά μια σπηλιά — είναι μια μηχανή του χρόνου γεμάτη εκπλήξεις!

Μια σπηλιά κατάλληλη για έναν Άγιο

Πριν από πολύ καιρό, ο Άγιος Ιωάννης ο Ερημίτης αποφάσισε να ζήσει εδώ να προσεύχεται και να βρει γαλήνη. Έγινε ένας από τους πιο διάσημους αγίους της Κρήτης και ενέπνευσε πολλούς άλλους να ζήσουν απλά. Οι ντόπιοι λένε ότι έκανε και θαύματα!

Το ξέρατε;

Ο Άγιος Ιωάννης δεν ήταν ο μόνος! Υπήρχαν οι συν αυτό 98 Πατέρες που ήταν σύντροφοι και πνευματικοί συναγωνιστές του και ασκήτευαν στην περιοχή των Χανίων.

Ταξίδι στο παρελθόν

Μέσα στο σπηλαιο, θα δείτε μια παλιά εκκλησία από το 1400 (15ος αιώνας) και ερείπια από τα μικροσκοπικά κελιά των μοναχών από το 1600-1700. Οι τοίχοι είναι δροσεροί και λείοι — και αν ακούσετε προσεκτικά, θα σας φανεί σαν να σας ψιθυρίζουν τις ιστορίες τους!

Πρόκληση εξερευνητή: Πόσα κεριά, γλυπτά ή σταυρούς μπορείτε να μετρήσετε στη σπηλιά;

Αρχαία μουσικά

Πριν από την άφιξη του Αγίου Ιωάννη, αυτή η σπηλιά ήταν ήδη ξεχωριστή. Οι άνθρωποι βρήκαν ένα μαρμάρινο βωμό και ακόμη και ένα σκαλιστό μαρμάρινο παιδικό κεφάλι— που σήμερα φυλάσσονται με ασφάλεια στο Μουσείο Σπηλιάς. Αυτό σημαίνει ότι η σπηλιά μπορεί να ήταν ιερός ναός πριν από χιλιάδες χρόνια, ακόμη και πριν από τον Χριστιανισμό!

Γνωρίζετε ότι: Η σπηλιά είναι πάνω από 2.000 ετών — παλαιότερη από τα περισσότερα κάστρα της Ευρώπης!

Κρυφά δωμάτια και μουσικές σχολές

Στη μία πλευρά της σπηλιάς, υπάρχει μια μικρή κρυψώνα όπου ο Άγιος Ιωάννης συνήθιζε να ξεκουράζεται ή να κρύβεται όταν οι βοσκοί πλησίαζαν πολύ κοντά. Δίπλα της βρίσκεται ένα μικρό μουσικό δωμάτιο που κάποτε έγινε κρυφό σχολείο κατά την οθωμανική εποχή, όταν τα ελληνόπουλα δεν επιτρεπόταν να πηγαίνουν στο σχολείο. Οι δάσκαλοι ψιθύριζαν τα μαθήματα εδώ υπό το φως των κεριών!

Πρόκληση εξερευνητή: Αν σήμερα διευθύνετε ένα μουσικό σχολείο, ποιοι θα ήταν οι τρεις μουσικοί κανόνες σας;

Η μαγική σταγόνα

Κοιτάξτε! Υπάρχει μια ρωγμή στο βράχο από την οποία στάζει νερό όλο το χρόνο — ακόμα και το καυτό καλοκαίρι! Οι ντόπιοι λένε ότι είναι το ιερό νερό του Αγίου Ιωάννη, το οποίο συλλέγεται σε μια μικρή πέτρινη δεξαμενή. Οι επισκέπτες συχνά παίρνουν λίγο μαζί τους για καλή τύχη.

Το ξέρατε; Μερικοί άνθρωποι πιστεύουν ότι το νερό μπορεί να φέρει ευλογίες, υγεία ή ακόμα και να κάνει τις ευχές να γίνουν πραγματικότητα!

Ερωτήματα / Δραστηριότητες

1. Γιατί αξίζει να επισκεφτεί κάποιος τη Σπηλιά του Αγίου Ιωάννη του Ερημίτη;
2. Ποια αρχαία μουσικά κρύβει η Σπηλιά, όπου είναι χτισμένη η Εκκλησία του Αγίου Ιωάννη του Ερημίτη;
3. Τι έχει να πει σε ένα νέο ένας ερημίτης;
4. Από ποια σύγχρονα υλικά είναι χτισμένος ο Ναός;
5. Γιατί χρησιμοποιήθηκε μια φυσική σπηλιά και όχι ένα καθαρό ζεστό σπίτι;
6. Ποια είναι η σχέση μας με το Φυσικό Περιβάλλον (π.χ. νερό);

Επισκοπή Ροτόνια Κύκλος του Ουρανού

Η μαγευτική εκκλησία του Αρχαγγέλου Μιχαήλ στη Ροτόνια – Ένα αρχαίο θαύμα στην Κρήτη!

Γεια σου, νεαρέ εξερευνητή! Ετοιμάσου να ταξιδέψεις πίσω στο χρόνο – στον 6ο αιώνα – όταν ιππότες, αυτοκράτορες και καλλιτέχνες γέμιζαν τις εκτάσεις της Κρήτης! Λίγο έξω από το ήσυχο χωριό Επισκοπή, κοντά στην Κίσσαμο, βρίσκεται ένας πραγματικός θησαυρός:

Η Εκκλησία του Αρχαγγέλου Μιχαήλ, γνωστή και ως Ροτόνια!

Γιατί «Ροτόνια»;

Επειδή αυτή η εκπληκτική εκκλησία είναι στρογγυλή (Rotunda)! Έχει έναν μεγάλο, όμορφο θόλο φτιαγμένο από πέντε κυκλικούς δακτυλίους που μοιάζουν με σκαλοπάτια που οδηγούν στον ουρανό! Καμία άλλη εκκλησία στην Κρήτη δεν έχει κάτι παρόμοιο – είναι πραγματικά μοναδική!

Η λέξη Rotunda σημαίνει στην πραγματικότητα «στρογγυλό κτίριο», και αυτό το σχήμα ήταν πολύ ιδιαίτερο στους πρώτους χριστιανικούς χρόνους. Γιατί; Επειδή ο κύκλος δεν έχει αρχή και τέλος, όπως η αγάπη του Θεού και η αιώνια ζωή στον Παράδεισο. Οι άνθρωποι αγαπούσαν το γεγονός ότι όλοι μπορούσαν να συγκεντρωθούν γύρω από το κέντρο, γεμάτοι φως και πίστη – ένα τέλει σύμβολο ενότητας!

Μέσα στον Μαγικό Θόλο

Μπειτε μέσα και κοιτάξτε προσεκτικά... Οι τοίχοι αφηγούνται ιστορίες που έχουν ζωγραφιστεί με διαφορά εκατοντάδων ετών! Υπάρχουν αρχαίες τοιχογραφίες (ζωγραφίες στους τοίχους). Κάθε στρώση δείχνει πώς η τέχνη και η πίστη των ανθρώπων άλλαξαν με την πάροδο του χρόνου – σαν ένα είδος ταξιδιού στο χρόνο μέσα από το χρώμα και τη φαντασία!

Μπορείτε ακόμη να δείτε κάποια ψηλοτάβανα με μοτίβα ψαριών, φύλλων ελιάς και σπειροειδών σχεδίων. Αυτά φτιάχτηκαν από επιδέξιους καλλιτέχνες πριν από 1.400 χρόνια!

Μυστικά κάτω από τις πέτρες

Δίπλα στην εκκλησία, οι αρχαιολόγοι βρήκαν ταφές από την ίδια εποχή που χτίστηκε. Αυτό σημαίνει ότι οι άνθρωποι προσεύχονταν, ζούσαν και τους θυμόντουσαν εδώ από την αρχή! Επίσης, το 1821 η Εκκλησία της Ροτόνας (Μιχαήλ Αρχάγγελος) αποτέλεσε Μητροπολιτικό ναό, έδρα της Επισκοπής Κισσάμου και Σελίνου με επίσκοπο το Μελχισεδέκ Δεσποτάκη. Τον επίσκοπο Μελχισεδέκ συνέλαβαν και κρέμασαν οι Τούρκοι στον πλάτανο της Πλατείας Σπλάντζιας στα Χανιά στις 19 Μαΐου του 1821 λόγω της ηρωικής του δράσης ως πρωτεργάτης της επανάστασης.

Πού να το βρείτε

Μπορείτε να επισκεφθείτε την εκκλησία της Ροτόνας κοντά στην Επισκοπή, περίπου 10 χλμ. νότια του Κολυμπάριου στην Κρήτη. Μην ξεχάσετε να κοιτάξετε το ταβάνι και να φανταστείτε ότι στέκεστε στο ίδιο σημείο με τους ανθρώπους που ζούσαν πριν από 1.500 χρόνια! Είναι σαν να μπαίνετε σε ένα βιβλίο με ιστορίες πίστης, τέχνης και ιστορίας.

Διασκεδαστικό γεγονός!

Το στρογγυλό σχήμα της Ροτόνας δεν χρησιμοποιήθηκε μόνο στην Κρήτη – οι πρώτοι Χριστιανοί το λάτρευαν σε όλο το αυτοκρατορικό έδαφος! Το πιο διάσημο; Η Ροτόνια της Θεσσαλονίκης και η Εκκλησία του Αγίου Τάφου στην Ιερουσαλήμ. Όλα αυτά μας θυμίζουν ότι οι ιεροί χώροι μπορούν να είναι τόσο όμορφοι όσο και γεμάτοι μυστήριο.

Ερωτήματα / Δραστηριότητες

1. Τι είναι αυτό που καθιστά την Εκκλησία του Αρχαγγέλου Μιχαήλ γνωστή ως Ροτόνια μοναδική;
2. Ποιος είναι ο συμβολισμός του κυκλικού αρχιτεκτονικού ρυθμού;
3. Πώς και πότε γινόταν η βάπτιση στα πρώτα χριστιανικά χρόνια;
4. Ποια υλικά χρησιμοποιήθηκαν για την οικοδόμηση του Ναού;
5. Ποιοι Άγιοι ιστορούνται στις τοιχογραφίες;
6. Με ποιο πρόσωπο συνδέεται η πλατεία της Σπλάντζιας και η Ροτόνια;

Welcome, Young Explorers!

Welcome to Chania, the city of stories, bells, and golden light! This is not an ordinary place — it's a magical map of time where churches, chapels, and monasteries whisper ancient secrets.

There are no clocks or stops here; every church whispers a story. You'll walk the paths of Saints, see how light paints the walls, and discover that faith is an adventure of imagination and kindness.

Are you ready to become time travelers among the monuments and uncover their secrets? Let us begin.

Listen carefully to the words they whisper to you, follow the gaze of the Saints, and learn by conversing with history.

Do not hesitate to ask questions – open a dialogue with them.

1. **Agios Nikolaos Splantzia**
Tower with Two Souls

page 20

2. **Holy Trinity Monastery**
Earth and Heaven in Harmony

page 22

3. **Gouverneto Monastery**
Silence of the Rocks

page 24

4. **St John of Marathokefala**
Cave of Light

page 27

5. **Episkopi Rotunda**
Circle of Heaven

page 30

The Church of Agios Nikolaos

The tower with two souls

- 📍 *Splanzia Square, Chania, Crete*
- *Greek Orthodox*
- *Has both a bell tower & a minaret!*

A quick peek into the past

- 1320 CE** Built by Dominican monks as a Catholic church.
- 1600 CE** Turned into a mosque called Hünkâr Mosque.
- 1918 CE** Became an Orthodox church again when Crete joined Greece.

Interesting Fact:

It's the only building in Greece with both a bell tower and a minaret! Look up – you can see both reaching toward the blue Cretan sky.

What it looks like

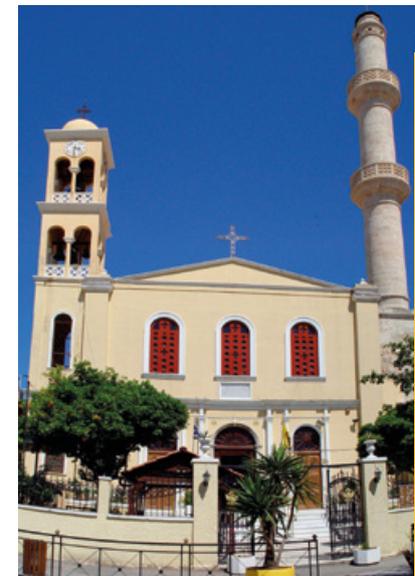
The church is a basilica – long, bright, and filled with arches. The tall minaret stands 36 meters high while the bell tower chimes for prayer. Long ago, the yard next door was a burial place for important people. Today, it's a peaceful spot to rest and to think of history as both the past and the future.

When you visit

- Spot the minaret and bell tower.
- Listen for the church bells.
- Imagine how different the building looked 400 years ago!

Why you should visit

Visiting the Church of Saint Nicholas is like walking through history! You can see how different cultures—Venetian, Turkish, and Greek—have all left their mark on this one amazing building. Don't forget to look up at the bell tower and the minaret—you won't see that anywhere else in Greece!

Questions / Activities

1. What is it that makes the Church of Saint Nicholas in Splanzia Square unique?
2. What is worth paying attention to when you visit the Church of Saint Nicholas in Splanzia Square?
3. What does the plane tree in the square tell us?
4. Can you create a dialogue between a Muslim and a Christian of that time?
5. Which materials were used in the construction of the Church of Saint Nicholas?

The Monastery of Agia Triada (Holy Trinity)

The garden of peace

The Amazing Monastery of Agia Triada Tsagarolon. Welcome to one of the most beautiful monasteries in Crete!

📍 **Where is it?** In a quiet village called Marathi, on the Akrotiri Peninsula, about 15 km from Chania Town. It's surrounded by olive trees, vineyards and flowers. You will have the chance to smell the herbs and hear the birds singing!

A Monastery with a big dream

Over 400 years ago, two clever brothers — Ieremias and Lavrentios Zangarolis — dreamed of building a beautiful monastery.

Brother Ieremias designed it himself! After he died, his brother continued the dream.

But then trouble came — Ottoman soldiers stopped the construction in 1645, and later it was burned down during Greece's fight for freedom.

Did the monks give up? No! They rebuilt it, and by 1836 the church was ready, with its tall bell tower added in 1864.

Additionally, the Holy Trinity Monastery of the Tsagarolon (in Akrotiri, Chania) initially operated as a boarding school from 1833 and later as an Ieradidaskaleio/Ecclesiastical School, functioning officially as a theological/priestly school from 1892 to 1905.

Adventures through time

Agia Triada has lived some brave moments!

- In 1896, it became a hospital for local heroes during the Cretan Revolt.
- In World War II, both the Greeks and Germans used it as a camp. Yet, the monks always came back stronger — like real life heroes!

What to see today

- Climb the big stone stairs and walk through the arched gateway with fancy Greek and Latin letters.
- Step into the sunny courtyard with flowers – look for bougainvillea and oleander!
- In the middle stands the main church (Katholikon) with three domes. Inside, you'll spot a golden altar almost 200 years old and colorful paintings by the artist Merkourios Sigalas from Santorini!

Today's treasures

The monks still live here and make:

- Wine
- Olive Oil
- Honey
- Soap

All made from organic ingredients grown around the monastery.

You can buy some and take home a sweet souvenir!

Questions / Activities

1. How is the Holy Trinity Monastery connected with local history?
2. What can a visitor see and admire at the Holy Trinity Monastery?
3. How is the Monastery of the Holy Trinity connected with the history of education?
4. Which materials were used in the construction of the Monastery of the Holy Trinity?
5. What can the monastery of Agia Triada offer in contemporary times?

The Monastery of Gouverneto

The cave of legends

Hello there, little travelers! I'm Giorgos the Mountain climber, and today I'll take you on an amazing hike to one of the oldest monasteries in Crete — the Monastery of Our Lady of the Angels, also called Gouverneto Monastery!

Fortress full of secrets

Up in the Arkoudovounia mountains, 260 meters above the sea, sits a big stone monastery that looks just like a castle. It has four tall towers to guard its corners and even a special hole above the main gate — that's where the monks once poured boiling oil down to scare off pirates!

The monastery is very old — even older than 1537! It was built by monks who wanted to live quietly and safely after leaving their old seaside home, the Katholiko Monastery, because pirates made trouble all the time. Later, in 1620, a smart abbot named **Jeremiah Jagarolos** helped rebuild it.

A Church for Angels

In the middle of the courtyard, you'll find the big church, Katholikon. It has a cross shape with a dome on top and is full of carved decorations and stone masks watching over everyone who visits. It's dedicated to the Mother of God, so people also call it the Monastery of Panagia (Mother of God) of the Angels. Around it are rooms (monastic cells) where monks lived, storage rooms with curved ceilings, and even an old dining hall with a huge arched roof where the monks ate together.

Nearby are two smaller chapels — one for the Ten Saints of Crete and another for Saint John the Hermit, the hero of our story!

The story of Saint John the Hermit

Hundreds of years ago, Saint John lived all alone in a cave deep inside the Avlaki Gorge, praying and helping people. Sadly, one day a hunter mistook him for an animal and shot him with an arrow. Later, people built monasteries to honor him — including Gouverneto!

You can still walk along the ancient stone path the monks used. It takes you past the Bear Cave (Arkoudospilio) — where a huge rock looks just like a bear praying! Legend says it turned to stone while bowing to the Mother of God.

A bit farther down, you'll reach the ruins of the old Katholikon Monastery and the cave of Saint John the Hermit, where he is said to have died. At the end of the path, the gorge opens to a tiny fjord with bright green water, where the monks once fixed their small boats.

Treasures and stories

In the little museum, there are beautiful icons and holy relics saved from fires and attacks — like a 15th-century painting of the Virgin "Glykofilousa" (Sweet-Kissing Mother of God) and golden doors with hand-painted designs from the 1500s.

Some pictures tell amazing stories from the life of Saint John and are painted in a special Cretan style you won't see anywhere else!

Visiting the Monastery

Gouverneto is still an active monastery, which means monks live and pray there today. The place is peaceful, quiet, and full of history — perfect for curious explorers like you!

The monks live a quiet life, and each one serves a different duty. For this reason, when we visit the monastery, we must respect their way of life.

Questions / Activities

1. Why does the Gouverneto Monastery look like a castle?
2. How is the Gouverneto Monastery connected with the life of Saint John the Hermit?
3. What can a visitor see in the Monastery's Museum?
4. What kind of dialogue can a visitor have with the simple way of life of a hermit and that of a Christian?
5. How do all these wonderful buildings speak to us today?

St John of Marathokefala Cave of Light

The Secret Cave of Saint John the Hermit.

📍 *Location: Marathokefala, near Spilia village
25 km west of Chania, 3 km from Kolymbari
Region: Western Crete, Greece*

Why visit

Because it's one of Crete's most mysterious and magical places! Hidden among green hills and olive trees, this cave has been a home, a secret school, a church, and even a holy spring for thousands of years! It's not just a cave — it's a time machine full of surprises!

A cave fit for a Saint

Long ago, Saint John the Hermit decided to live here, pray and find peace. He became one of Crete's most famous holy men and inspired many others to live simply. Locals say he also performed miracles!

Did you know?

Saint John wasn't the only one! There were also 98 Fathers with him, his companions and spiritual fellow strugglers, who lived an ascetic life in the Chania area.

Step back in time

Inside the cave, you'll see an old little church from the 1400s (15th century) and ruins of monks' tiny living cells from the 1600s-1700s.

The walls are cool and smooth — and if you listen carefully, they almost seem to whisper their stories!

Explorer's challenge: How many candles, carvings, or crosses can you count in the cave?

Ancient secrets

Before Saint John ever arrived, this cave was already special. People found a marble altar and even a carved marble child's head — now kept safely at the Spilia Museum.

This means the cave might have been a sacred temple thousands of years ago, even before Christianity!

Did you know? This cave is more than 2,000 years old — older than most castles in Europe!

Hidden rooms & secret schools

On one side of the cave, there's a tiny hiding place where Saint John used to rest or hide when shepherds came too close.

Next to it there is a small secret room that once became a Secret School during the Ottoman Era, when Greek children weren't allowed to go to school. Teachers whispered lessons here under candlelight!

Explorer Challenge: If you ran a secret school today, what would your three secret rules be?

The magic drip

Look! There's a crack in the rock that drips water all year long — even in the hot summer! Locals say it's the holy water of Saint John, collected in a small stone tank. Visitors often take a little water home for good luck.

Did you know? Some people believe that water can bring blessings, health, or even make wishes come true!

Questions / Activities

1. Why is it worth visiting the Cave of Saint John the Hermit?
2. What ancient secrets are hidden in the cave where the Church of Saint John the Hermit is built?
3. What does a hermit have to say to a young person?
4. From which materials is the church built?
5. Why was a natural cave used and not a clean, warm house?
6. What is our relationship with the natural environment (for instance water)?

Episkopi Rotunda

Circle of Heaven

The Magical Rotunda Church of Archangel Michael – An Ancient Wonder in Crete!

Hey, young explorer! Get ready to step back in time — to the 6th century — when knights, emperors, and artists filled the lands of Crete! Just outside the peaceful village of Episkopi, near Kissamos, lies a real-life treasure:

The Church of Archangel Michael, also called the Rotunda!

Why “Rotunda”?

Because this amazing church is round! It has a big, beautiful dome made of five circular rings that look like steps leading up to the heavens!

No other church in Crete has one quite like it — it’s truly unique!

The word Rotunda actually means “round building”, and this shape was super special in early Christian times.

Why? Because a circle has no beginning and no end, just like the love of God and life forever in heaven.

People loved how everyone could gather around the center, filled with light and faith — a perfect symbol of unity!

Inside the magical dome

Step inside and look closely... The walls tell stories painted hundreds of years apart! There are ancient frescoes (wall paintings). Each layer shows how people’s art and faith changed over time — kind of like time-traveling through color and imagination! You can even spot some mosaic floors with patterns of fish, olive leaves, and spiral designs. These were made by skillful artists over 1,400 years ago!

Secrets beneath the stones

Next to the church, archaeologists found burials from the same time it was built. That means people were praying, living, and being remembered here from the very beginning. Additionally, in 1821 the Church of the Rotunda (dedicated to Archangel Michael) became the Metropolitan church and the seat of the Diocese of Kissamos and Selino, with Bishop Melchisedek Despotakis. Bishop Melchisedek was arrested and hanged by the Turks from the plane tree in Splantzia Square in Chania on 19 May 1821, because of his heroic role as a leading figure of the Greek revolution against the Turks.

Where to find it

You can visit the Rotunda Church near Episkopi, about 10 km south of Kolymbari in Crete. Don’t forget to look up at the ceiling — and imagine standing in the same spot as people did 1,500 years ago! It’s like stepping inside a storybook of faith, art, and history.

Fun fact!

The round shape of the Rotunda wasn’t just used in Crete — early Christians loved it all over the empire!

The most famous one? The Rotunda of Thessaloniki and the Holy Sepulchre Church in Jerusalem.

They all remind us that sacred spaces can be both beautiful and full of meaning.

Questions / Activities

1. What is it that makes the Church of Archangel Michael, known as the Rotunda, unique?
2. What is the symbolism of the circular architectural style?
3. Study how baptism was performed in the early Christian years.
4. Which materials were used for the construction of the Church?
5. Which Saints are depicted in the wall paintings (frescoes)?

Το Εύλογον

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ
ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ
NATIONAL TECHNICAL
UNIVERSITY OF ATHENS

ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΚΡΗΤΗΣ
ORTHODOX
ACADEMY OF CRETE

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
UNIVERSITY
OF IOANNINA

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
UNIVERSITY
OF PELOPONNESE

**EK
KE**

ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ
NATIONAL CENTER
FOR SOCIAL RESEARCH

ΤΕΕ

ΤΕΧΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ
ΕΛΛΑΔΑΣ
TECHNICAL CHAMBER
OF GREECE